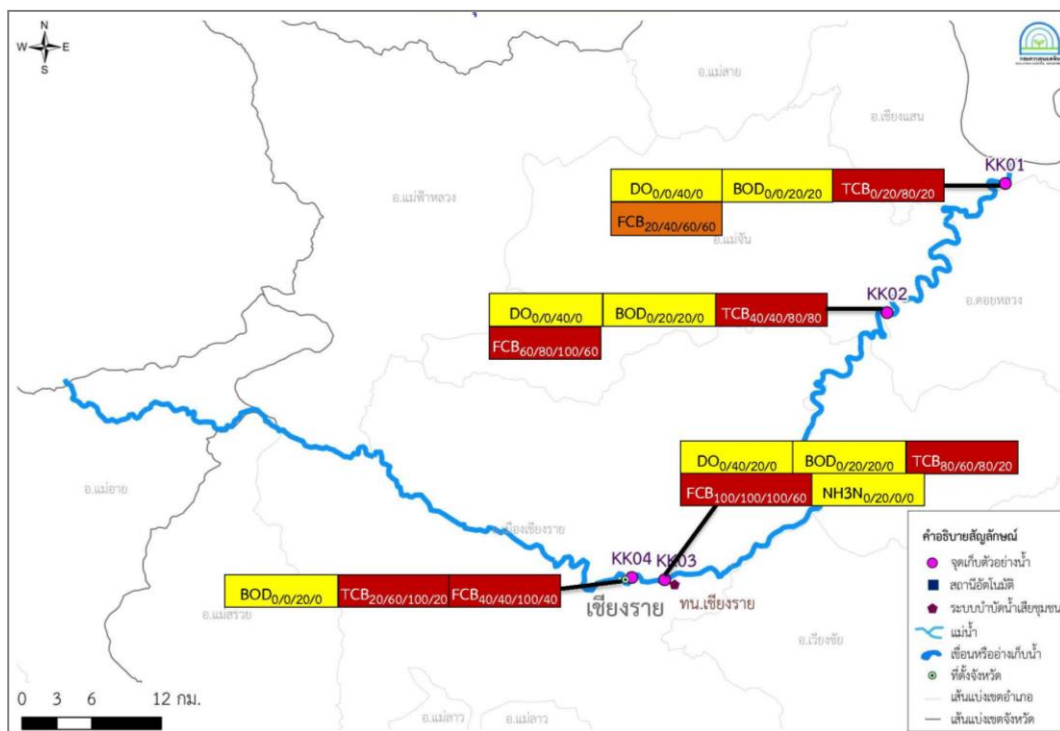

(ร่าง) แผนปฏิบัติการยกระดับคุณภาพน้ำลุ่มน้ำ กก (โขงเหนือ)

ส่วนแผนงานและประมวลผล กองจัดการคุณภาพน้ำ

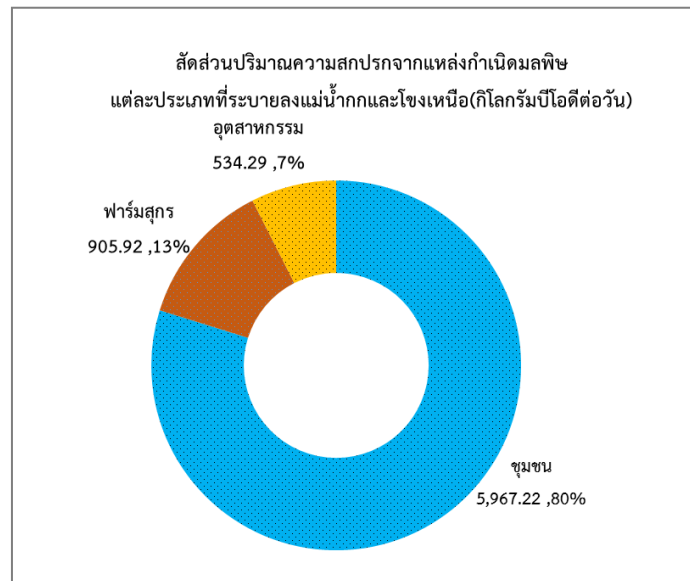
กรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 และ 2 ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำกก (โขงเหนือ) ครอบคลุมแม่น้ำกก แม่น้ำฝาง แม่น้ำอิง แม่น้ำแม่จัน และกว๊านพะเยา โดยจะพบว่าแม่น้ำที่มีปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ แม่น้ำกก แม่น้ำฝาง น้ำอิง และกว๊านพะเยา จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2556 – 2560) พบว่า ลุ่มน้ำกก (โขงเหนือ) มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี พารามิเตอร์ส่วนใหญ่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2 ได้แก่ ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) ค่าออกซิเจนละลาย (DO) ค่าแอมโมเนีย – ไนโตรเจน (NH_3N) ส่วนค่าที่เกินมาตรฐานคุณภาพน้ำ ได้แก่ ค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์ม (TCB) และค่าแบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (FCB) รายละเอียดแสดงดังรูปที่ 1 ซึ่งสาเหตุหลักของปัญหาคุณภาพน้ำลุ่มน้ำ กก (โขงเหนือ) มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ริมน้ำและระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำโดยตรง

รูปที่ 1 แผนที่จุดเก็บตัวอย่างน้ำแม่น้ำกก

จากการประเมินปริมาณความสกปรกจากแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ลุ่มน้ำกก (โขงเหนือ) ที่มีแม่น้ำไหลผ่าน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ และพะเยา พบว่ามีปริมาณความสกปรกที่ระบายลงสู่แม่น้ำ รวมทั้งสิ้นประมาณ 7,137.43 กิโลกรัมบีโอดีต่อวัน โดยจังหวัดเชียงราย มีสัดส่วนปริมาณความสกปรกที่ระบายลงสู่แม่น้ำกก (โขงเหนือ) มากที่สุด (ร้อยละ 64) ตามด้วยจังหวัดเชียงใหม่ (ร้อยละ 25) และจังหวัดพะเยา (ร้อยละ 11) ตามลำดับ โดยแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีสัดส่วนปริมาณความสกปรกที่ระบายลงสู่แม่น้ำกก (โขงเหนือ) มากที่สุด คือ ชุมชน ร้อยละ 80 ตามด้วยฟาร์มสุกร ร้อยละ 13 และอุตสาหกรรม ร้อยละ 7 รายละเอียดแสดงดังรูปที่ 2 พบว่าส่วนใหญ่ประชากรจะอาศัยอยู่หนาแน่นในเขตอำเภอเมืองในแต่ละจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดพะเยา ซึ่งปัจจุบันในพื้นที่

ลุ่มน้ำกก (โขงเหนือ) มีการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนจำนวน 1 แห่ง คือ ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลตำบลแม่สาย และสามารถเดินระบบบำบัดน้ำเสียได้ 3 แห่ง คือ ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลนครเชียงราย ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลนครเชียงใหม่ และระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลพะเยา

รูปที่ 2 แสดงสัดส่วนปริมาณความสกปรกจากแหล่งกำเนิดมลพิษแต่ละประเภทที่ระบายลงลุ่มน้ำกก (โขงเหนือ)

เพื่อให้คุณภาพน้ำในลุ่มน้ำกก (โขงเหนือ) เป็นไปตามกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่กำหนด จึงได้จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการยกระดับคุณภาพน้ำลุ่มน้ำกก (โขงเหนือ) โดยมีระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่ปี 2564 - 2570 เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดมาตรการการดำเนินงาน 5 มาตรการ ได้แก่

มาตรการที่ 1 ป้องกัน ควบคุม กำกับดูแล และบังคับใช้กฎหมาย โดยการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษ มีการส่งเสริมให้ชุมชนที่อยู่ริมน้ำมีการติดตั้งถังดักไขมัน รวมทั้งให้คำแนะนำกับสถานประกอบการที่อยู่ริมน้ำในการจัดการน้ำเสีย

มาตรการที่ 2 ลดการระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ โดยการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ริมน้ำมีการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนเพิ่มเติม เพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนที่มีอยู่เดิม โดยการปรับปรุงและขยายแนวท่อรวบรวมน้ำเสียและปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรมีการดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ทั้งในด้านการเพาะปลูก การปศุสัตว์ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีการส่งเสริมการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับมาใช้ประโยชน์ และประเมินศักยภาพในการรองรับมลพิษของแม่น้ำกก แม่น้ำฝาง แม่น้ำอิง แม่น้ำจัน และกว๊านพะเยา เพื่อกำหนดอัตราการระบายมลพิษลงสู่แหล่งน้ำ

มาตรการที่ 3 ติดตามตรวจสอบ และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ โดยติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำกก แม่น้ำฝาง แม่น้ำอิง แม่น้ำจัน กว๊านพะเยา และลำน้ำสาขาท่อเนื่อง พร้อมทั้งเฝ้าระวังคุณภาพน้ำโดยสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติ

มาตรการที่ 4 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งน้ำ โดยการปรับปรุงและพัฒนาแม่น้ำ คูคลองและพื้นที่โดยรอบให้ใสสะอาด กำหนดมาตรการเปิด – ปิดประตูระบายน้ำเพื่อเพิ่มการไหลเวียนของน้ำ และให้มีการจัดระเบียบสิ่งรุกร้ำลำน้ำ

มาตรการที่ 5 สร้างการมีส่วนร่วม และจิตสำนึกให้กับทุกภาคส่วน โดยการจัดอบรมสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและการระบายมลพิษจากแหล่งกำเนิด พร้อมทั้งมีการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการน้ำเสีย รายละเอียดแสดงดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 แสดงตัวอย่างระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน

ทั้งนี้ กรมควบคุมมลพิษ ได้จัดส่ง (ร่าง) แผนปฏิบัติการยกระดับคุณภาพน้ำลุ่มน้ำกก (โขงเหนือ) ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างแผนดังกล่าว และจะได้จัดส่งให้สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อบรรจุไว้ภายใต้แผนแม่บทการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

พื้นที่ลุ่มน้ำกก (โขงเหนือ) ซึ่งมีคณะกรรมการลุ่มน้ำเป็นกลไกในการผลักดันการดำเนินงาน ทั้งการประสานเครือข่ายและเชื่อมโยงภาคส่วนต่างๆ ในระดับพื้นที่ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมในพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนติดตามประเมินผลและกำกับการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และร่วมให้ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผน โดยหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำมาตรการการดำเนินงานไปใช้ในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ และการจัดทำคำขอตังงบประมาณในงานรับผิดชอบของตนได้ สำหรับภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และประชาชน สามารถนำโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไปดำเนินการและร่วมกันเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและการระบายมลพิษจากแหล่งกำเนิด